

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 12 maja 2010 r.

w sprawie rządowego projektu ustawy o ochronie informacji niejawnych oraz o zmianie niektórych ustaw.

Opiniując przedstawiony projekt Krajowa Rada Sądownictwa zgłasza następujące uwagi:

Projekt nie zawiera jednoznacznej definicji informacji niejawnej, co pozostawia zbyt duży margines dowolności interpretacyjnej. Pojęcie informacji niejawnej jest niezwykle istotne z uwagi na obowiązki funkcjonariuszy państwa, wynikające chociażby z treści roty ślubowania, składanej przy powołaniu, w której proponuje się tajemnicę państwową i służbową zastąpić tajemnicą prawnie chronioną. Ma to znaczenie również z tego względu, że projekt przewiduje wyeliminowanie z porządku prawnego terminów: tajemnicy państwowej i służbowej.

Włączenie tajemnicy zawodowej do pojęcia tajemnicy prawnie chronionej, która w niektórych wypadkach ma stanowić informację niejawną, daje podstawę Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego do nieograniczonej ingerencji. Niepokój budzi również, że przy niejednoznacznie sformułowanym pojęciu informacji niejawnej trudne będzie rozróżnienie tych tajemnic prawnie chronionych, które będą podlegały projektowanej ustawie. Ocena wprowadzenia w tym zakresie zupełnie nowych regulacji oddziałujących na różne dziedziny prawa i różne organy państwa, jest niezwykle utrudniona z uwagi na brak stosownego pogłębionego uzasadnienia tej części projektu. Uzasadnienie dotyczące tej kwestii jest nazbyt lakoniczne. Wskazać nadto należy, że używane w projekcie określenie tajemnicy prawnie chronionej czy informacji prawnie chronionej budzi poważne wątpliwości co do zawartej w nich sugestii, że prawna ochrona informacji może być wprowadzana aktami niższego rzędu niż ustawa.

Wprowadzenie rozwiązań dających zbyt daleko idącą swobodę organom sprawującym nadzór na sferą informacji niejawnych powoduje zagrożenie powstania

nadużyć ze względu na jednoczesne wyposażenie Szefa Agencji Bezpieczeństwa Państwa w przymiot władzy bezpieczeństwa.

Powierzenie Szefowi ABW funkcji krajowej władzy bezpieczeństwa daje temu organowi ogromną rzeczywistą władzę nad innymi organami państwa, w tym również nad organami władzy sądowniczej. Podstawę do tych obaw stanowi rozwiązanie, zawarte w art. 12 projektu, odnoszące się do możliwości udostępnienia informacji niejawnych osobom dającym rękojmię do zachowania tajemnicy, co również pozostawia duży margines uznaniowości. Mimo wskazania sędziów w art. 34 ust.10 pkt 15 jako wyłączonych z postępowania sprawdzającego, w sytuacji, gdy będą ubiegać się (ust.11) o dostęp do informacji niejawnych organizacji międzynarodowych lub o dostęp, który ma wynikać z umowy międzynarodowej zawartej przez Rzeczpospolitą Polską, przewiduje się przeprowadzenie poszerzonego postępowania sprawdzającego.

Usytuowanie ABW jako organu rozstrzygającego wątpliwości i spory w kwestii nadawania odpowiednich klauzul tajności, powoduje, że organy, które wytwarzają informacje niejawne znajdują się w tym zakresie w pozycji podrzędnej.

Projekt przewiduje przeprowadzanie kontroli stanu zabezpieczenia informacji niejawnych, na podstawie pisemnego upoważnienia, przez funkcjonariuszy ABW z szerokimi uprawnieniami dostępu do obiektów, pomieszczeń, dokumentacji wytworzonej przez jednostkę kontrolowaną, przy czym w odniesieniu do trybunałów i sądów nie przewidziano żadnych uprawnień dla prezesów trybunałów czy sądów w zakresie wypowiedzenia się co do sposobu przeprowadzenia tych czynności analogicznych jak te, które zostały zapewnione w art. 12 ust. 5 Marszałkowi Sejmu, Marszałkowi Senatu, Szefowi Kancelarii Prezydenta czy Kancelarii Premiera. Takie uprawnienia są konieczne z uwagi na odrębność władzy sądowniczej od władzy wykonawczej i konstytucyjnie zagwarantowaną niezależność sądów.

Należy także wskazać, że cel nowelizacji procedur: administracyjnej, cywilnej i karnej nie został ujawniony w uzasadnieniu projektu, a wyjaśnienie proponowanych zmian w odniesieniu do tej kwestii jest niezbędne z uwagi na realizację prawa dostępu do informacji publicznej. Biorąc pod uwagę niezdefiniowaną w ustawie granicę pomiędzy informacją publiczną, a informacją niejawną, powyższe wydaje się być tym bardziej szczególnie istotne.

Poważne wątpliwości budzi także treść oraz zakres podmiotowy i przedmiotowy ankiety bezpieczeństwa poprzez zobowiązanie do wskazywania wszystkich okoliczności związanych z życiem zawodowym i osobistym wnioskodawcy w wymiarze dotychczas niespotykanym.

Poza powyższym Krajowa Rada Sądownictwa przedstawia także następujące uwagi o charakterze szczegółowym:

- z art. 4 ust. 1 wynika, że to służby będą określały podmioty dające rękojmię do sprawowania funkcji, stanowiska czy też wykonywania prac oraz zakres uprawnień. Mając na uwadze informacje niejawne międzynarodowe, a zwłaszcza fakt, że projekt tego rodzaju informacji nie definiuje, dotyczyć to będzie podmiotów określonych w art. 34 ust. 10. W związku z tym należy wskazać, że zgodnie z brzmieniem art. 11 ust. 2 każda inna niż NATO oraz Unia Europejska organizacja międzynarodowa mieści się w działaniach polskiej władzy bezpieczeństwa, w tym także Trybunał w Strassburgu, czy też inne instytucje sądowe;

- w art. 12 ust. 1 nie sprecyzowano jaki organ wydaje upoważnienie. Z uwagi na przedmiot regulacji i krąg podmiotów projekt powinien w sposób jasny określać podmioty uprawnione do wydawania takich upoważnień;

- za całkowicie niedopuszczalne z uwagi na niezależność sądów od władzy wykonawczej, należy uznać w odniesieniu do sądów, zobowiązanie pełnomocnika do powiadomienia służb ABW i SKW o naruszeniu przepisów o ochronie informacji niejawnych;

- art. 26 daje nieograniczone i budzące poważne wątpliwości prawo ingerencji w rachunek bankowy z urzędu.